

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Kielcach

LKI – 4101-12-04/2013
P/13/149

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/13/149 – Ochrona praw autorskich w szkołach wyższych.
<i>Okres objęty kontrolą</i>	Od 1 października 2011 r. do dnia zakończenia kontroli.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
<i>Kontrolerzy</i>	1. Karol Pokora, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86685 z dnia 11 grudnia 2013 r. 2. Arkadiusz Pawlik, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 86686 z dnia 11 grudnia 2013 r. [dowód: akta kontroli str. 1-4]
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach, ul. Konarskiego 2, 08-110 Siedlce (dalej: UPH lub Uczelnia).
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Prof. dr hab. Antoni Jówko, Rektor (kadencja 2008 – 2012). Dr hab. Tamara Zacharuk, prof. UPH, Rektor (kadencja 2012 – 2016). [dowód: akta kontroli str. 5-6]

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

W UPH ustanowiony został system, mający na celu zapewnienie przestrzegania praw autorskich w pracach dyplomowych. Ustalono odpowiednie procedury i zapewniono ich przestrzeganie. W ramach systemu wdrożono szereg mechanizmów kontroli, wśród nich obligatoryjne badanie treści wszystkich prac magisterskich za pomocą komputerowego programu, wykrywającego zapożyczenia (ciągi identycznych wyrazów) z tekstów zamieszczonych w Internecie oraz prac wcześniej obronionych w UPH. Kluczowym mechanizmem kontroli była jednak opieka promotorska, której sposób prowadzenia był istotnie zindywidualizowany. Ustalenia kontroli nie wskazują na to, aby w okresie objętym kontrolą wystąpiły przypadki naruszenia praw autorskich w pracach dyplomowych, co może świadczyć, iż ustanowiony system osiąga swoje cele.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Procedury i działania podejmowane w celu przeciwdziałania naruszeniom praw autorskich

Opis stanu
faktycznego

1.1. Obowiązek tworzenia i doskonalenia wewnętrznego systemu zapewnienia jakości wynika z rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego: z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia² i z dnia 29 września 2011 r. w sprawie warunków oceny programowej i oceny instytucjonalnej³. Jak stanowi § 11 ust. 1 rozporządzenia w sprawie warunków prowadzenia studiów (...) *wewnętrzny system zapewnienia jakości może uwzględniać działania uczelni w zakresie zapobiegania i wykrywania plagiatów.*

W celu przeciwdziałania powstawaniu oraz wykrywania zjawisk patologicznych w zakresie naruszania praw autorskich w UPH ustanowiono szereg procedur i mechanizmów kontroli. Uregulowania dotyczące tych elementów systemu zawarte były m.in. w następujących aktach wewnętrznych Uczelni: regulaminie studiów w UPH⁴, regulaminie studiów doktoranckich⁵, zarządzeniu rektora w sprawie warunków, jakim powinna odpowiadać praca dyplomowa⁶ oraz zarządzeniu rektora w sprawie systemu antyplagiatowego w UPH⁷. Ponadto Senat UPH uchwalił regulamin zarządzania prawami autorskimi, prawami pokrewnymi oraz prawami własności przemysłowej oraz zasad komercjalizacji wyników badań naukowych i prac rozwojowych⁸, wymagany art. 86c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym⁹. Regulamin ten określa m.in.: prawa i obowiązki UPH, pracowników oraz studentów i doktorantów w zakresie ochrony i korzystania z praw autorskich i praw pokrewnych oraz praw własności przemysłowej.

[dowód: akta kontroli str.769-770, 786-800, 810-815, 1042-1059, 1071-1098]

1.2. W badanym okresie Uczelnia prowadziła działania edukacyjne związane z ochroną praw autorskich, skierowane do całej społeczności akademickiej. Przeprowadzono kampanie informacyjne dotyczące ochrony własności intelektualnej poprzez wyeksponowanie w pomieszczeniach Biblioteki Głównej UPH plakatów dotyczących m.in. dozwolonego wykorzystywania fragmentów cudzych utworów podczas tworzenia własnych. Uczelnia umożliwia uczestnictwo w przysposobieniu bibliotecznym kierowanym dla wszystkich zainteresowanych korzystaniem ze zbiorów biblioteki. Udział w powyższym szkoleniu jest obowiązkowy dla studentów pierwszego roku studiów pierwszego stopnia i kończy się przeprowadzeniem testu zaliczeniowego. Zakres tematyczny szkolenia, dostępnego online na stronie biblioteki, odsyła uczestnika do regulacji w zakresie ochrony praw własności intelektualnej, poprzez przekierowanie na podstronę, gdzie umieszczone są regulacje wewnętrzne np. regulamin udostępniania zbiorów, regulamin czytelnii internetowej i inne.

[dowód: akta kontroli str. 770-772, 794-796, 818-838, 1038-1039]

² Dz. U. z 2014 r., poz. 131.

³ Dz. U. Nr 207, poz. 1232.

⁴ Załącznik do uchwały Senatu UPH z dnia 25 kwietnia 2008 r., a później załącznik do uchwały nr 18/2012 Senatu UPH z dnia 25 kwietnia 2012 r.

⁵ Załącznik do uchwały Senatu UPH z dnia 22 lutego 2006 r., a później załącznik do uchwały nr20/2012 Senatu UPH z dnia 25 kwietnia 2012 r.

⁶ Zarządzenie nr 19/2007 z dnia 19 kwietnia 2007 r.

⁷ Zarządzenie nr 37/2012 z dnia 17 maja 2012 r.

⁸ Uchwała nr 58/2012 Senatu UPH z 27 marca 2013 r.

⁹ Dz. U. z 2012 r., poz. 572 ze zm.

1.3. Spełniając wymogi rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego¹⁰, programy nauczania na wszystkich kierunkach studiów realizowanych w UPH przewidywały obowiązkowe zajęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej. Na wydziałach: Przyrodniczym, Humanistycznym oraz Nauk Ekonomicznych i Prawnych zajęcia z przedmiotu *Ochrona własności intelektualnej* realizowane były w wymiarze od 2 do 30 godzin. Na Wydziale Nauk Ścisłych uwzględniono zajęcia z ochrony własności intelektualnej w wymiarze 15 godzin wykładu w ramach modułów: *Ochrona własności intelektualnej* oraz *Prawo autorskie i własność przemysłowa* (na kierunku chemia); *Prawo autorskie i ochrona własności intelektualnej* (matematyka). Jak wyjaśniła Tamara Zacharuk, Rektor UPH: (...) wymiar godzin nie został określony przepisami. Decyzje dotyczące uchwalania planów i programów nauczania podejmują rady wydziałów i to one określają liczbę godzin poszczególnych przedmiotów, w tym również z ochrony własności intelektualnej.

[dowód: akta kontroli str.772-774, 857-955,1015]

Wśród 113 studentów UPH (63 studentów studiujących na kierunku zarządzanie i 50 na kierunku administracja) realizujących studia magisterskie, zarówno w trybie stacjonarnym jak i niestacjonarnym, którzy ukończyli studia licencjackie, przeprowadzono ankietę dotyczącą ochrony praw autorskich na Uczelni. Studenci w zdecydowanej większości zostali w trakcie tych studiów poinformowani przez przedstawicieli uczelni/wykładowców o zasadach poszanowania cudzej własności intelektualnej (88% odpowiedzi), zasadach cytowania literatury (92%), wymogach obowiązujących w pracach licencjackich (91%), obowiązujących na uczelni procedurach antyplagiatowych (78%) oraz konsekwencjach popełnienia plagiatu (81%). Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że 90% studentów miało zajęcia z zakresu ochrony własności intelektualnej w trakcie studiów licencjackich bądź w trakcie obecnych studiów magisterskich i w nich uczestniczyło. Większość studentów (66%) oceniło ich przydatność jako dużą lub bardzo dużą, a 8% jako małą lub bardzo małą.

[dowód: akta kontroli str. 7-684]

1.4. Na Uczelni nie sprawdzano przy wykorzystaniu systemu antyplagiatowego prac „przejściowych” (semestralnych i zaliczeniowych), powstających w toku studiów, prac licencjackich/inżynierskich ani prac doktorskich. Jak wyjaśniła Rektor UPH, było to podyktowane względami finansowymi.

[dowód: akta kontroli str. 1021]

Odnosząc się do kwestii przyczyn podjęcia decyzji o użytkowaniu programu antyplagiatowego oraz oceny jego przydatności, Rektor UPH podała m.in. *Decyzja o zakupie i użytkowaniu programu antyplagiatowego związana była z zapewnieniem najwyższej jakości kształcenia, dużą świadomością władz uczelni i pracowników naukowo - dydaktycznych w zakresie przestrzegania obowiązku ochrony praw autorskich. Wykorzystywany system jest narzędziem wspomagającym dla promotora w zakresie oceny nadzorowanej pracy. Wyniki prezentowane w rozszerzonych raportach podobieństwa, w przypadku jakichkolwiek wątpliwości, są podstawą do przeglądu wskazanych zapożyczeń. Wprowadzenie obowiązku skanowania systemem antyplagiatowym prac magisterskich jest także dodatkowym czynnikiem motywującym dla studentów w zakresie zwiększenia samodzielności w pisaniu pracy oraz skutecznie weryfikuje nieautoryzowane zapożyczenia fragmentów tekstów. Wadą wykorzystywanego systemu jest ograniczony dostęp do zewnętrznych baz, wynikający z zapisów umowy, a podyktowany względami finansowymi. Ponadto w okresie współpracy z firmą (...) zdarzyły się problemy*

¹⁰ Dz. U. Nr 253, poz. 1520.

techniczne związane z funkcjonowaniem systemu, leżące po stronie dostawcy, wynikające z nadmiernego obciążenia wykorzystywanego systemu.

[dowód: akta kontroli str. 1021-1022]

W 2013 r. zostało przeprowadzone na Uczelni zadanie audytowe „Funkcjonowanie i wykorzystanie systemu antyplagiatowego w UPH”. W jego wyniku audytor wewnętrzny przedstawił m.in. następujące zalecenia dla wszystkich wydziałów:

- zgłaszanie problemów technicznych związanych z funkcjonowaniem systemu bezpośrednio administratorowi systemu,
- organizacja szkoleń dla operatorów w zakresie jego prawidłowej obsługi,
- informowanie studentów we właściwym czasie o konieczności przedłożenia prac w terminie wystarczającym na przeprowadzenie procedury weryfikacyjnej w systemie.

Audytor zaproponował wprowadzenie dodatkowych zapisów w obowiązującej procedurze w zakresie systemu zastępstw operatorów. Ponadto dla Wydziału Nauk Ekonomicznych i Prawnych przedstawiono m.in. zalecenie wyeliminowania przypadków badania prac nieobjętych procedurą wewnętrzną.

[dowód: akta kontroli str. 1019-1020, 1027-1035]

Rektor UPH wyjaśniła m.in.: (...) w okresie kontrolowanym ponad dokumenty obowiązkowe, weryfikacji poddano łącznie 16 prac. Przyczyną wprowadzenia tych prac do systemu było celowe działanie zmierzające do zapoznania się z uzyskanymi wynikami, podyktowane zamiarem objęcia weryfikacją prac innych niż magisterskie (prace licencjackie); a dla kilku z nich omyłkowe umieszczenie przez pracowników w związku z testowaniem funkcjonowania systemu – pracownicy zostali pouczeni w tym zakresie.

[dowód: akta kontroli str.1021]

Odnosząc się do kwestii oceny obowiązującego w UPH systemu antyplagiatowego z punktu widzenia kontroli zarządczej Rektor UPH podała: *W odniesieniu do kontroli zarządczej system antyplagiatowy funkcjonuje jako narzędzie wspomagające jakość kształcenia w uczelni, będąc jednym z celów strategicznych Uniwersytetu. Z punktu widzenia kontroli zarządczej, działania związane z funkcjonowaniem systemu antyplagiatowego nie są obarczone wysokim ryzykiem. Wynika to z konieczności weryfikacji wszystkich prac dyplomowych magisterskich, zgodnie z obowiązującą w UPH procedurą w tym zakresie.*

[dowód: akta kontroli str. 1100]

1.5. W okresie objętym kontrolą Polska Komisja Akredytacyjna dwukrotnie wydawała oceny instytucjonalne dla UPH (wydziały: Przyrodniczy i Humanistyczny), jednakże nie dotyczyły one procedur i działań podejmowanych przez Uczelnię w celu przeciwdziałania naruszeniom praw autorskich.

[dowód: akta kontroli str.762-763]

Uwaga dotycząca
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż ustanowiony w UPH system mający na celu zapewnienie przestrzegania praw autorskich w pracach dyplomowych nie jest systemem pełnym, gdyż nie obejmuje sprawdzaniem za pomocą programu antyplagiatowego prac innych niż magisterskie, w szczególności prac licencjackich i inżynierskich.

Ocena częściowa

Na Uczelni wprowadzono szereg regulacji wewnętrznych, mających na celu zapobieganie naruszeniom praw autorskich. Studentom zapewniono niezbędną wiedzę na temat zasad poszanowania praw autorskich.

2. Procedury i działania podejmowane w celu wykrywania naruszeń praw autorskich

Opis stanu faktycznego

2.1. Kluczowym mechanizmem kontroli, pozwalającym na skuteczne zapobieganie naruszeniom praw autorskich w pracach dyplomowych, jest opieka promotorska. Ogólne zasady dotyczące sposobu jej sprawowania na studiach pierwszego i drugiego stopnia były jednolite dla całej uczelni i określone w regulaminie studiów oraz wymienionych wyżej zarządzeniach rektora. Praca licencjacka/inżynierska wykonywana jest pod kierunkiem uprawnionego nauczyciela akademickiego posiadającego tytuł profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego lub doktora. Praca magisterska jest wykonywana pod kierunkiem promotora posiadającego tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego. Kierownik podstawowej jednostki organizacyjnej po zasięgnięciu opinii rady wydziału może upoważnić do kierowania pracą magisterską adiunkta i starszego wykładowcę, co najmniej ze stopniem naukowym doktora. Promotorzy zobowiązani zostali do dokonania oceny samodzielności pracy. Zarządzeniem w sprawie systemu antyplagiatowego w UPH wprowadzono obowiązek sprawdzania wszystkich prac magisterskich za pomocą systemu antyplagiatowego. Stanowiło ono również m.in., iż jeżeli z opinii promotora wynikało, że praca magisterska jest plagiatem, nie zostaje ona dopuszczona do obrony, o czym właściwy dziekanat informuje studenta odpowiednim pismem. W odniesieniu do studenta, który dopuścił się plagiatu, wszczyna się jednocześnie postępowanie dyscyplinarne, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

[dowód: akta kontroli str.797-800, 1042-1059]

Prace dyplomowe, zgodnie z regulaminem studiów, przygotowywane były pod opieką promotorów. Studenci uczestniczyli w seminariach dyplomowych (studia licencjackie), magisterskich oraz doktoranckich (Wydział Przyrodniczy). Wymiar godzin seminarium uzależniony był od wydziału i kierunku studiów oraz ich formy i wynosił:

- na Wydziale Humanistycznym 60 godzin dla studentów studiów pierwszego stopnia oraz od 90 do 120 godzin dla studentów studiów drugiego stopnia (studia stacjonarne) i 60 godzin (studia niestacjonarne),
- na Wydziale Nauk Ekonomicznych i Prawnych 60 godzin dla studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia (studia stacjonarne) oraz od 30 do 40 godzin dla studentów studiów pierwszego stopnia (niestacjonarne) i 30 godzin dla studentów studiów drugiego stopnia,
- na Wydziale Nauk Ścisłych 45 godzin dla studentów studiów pierwszego stopnia i od 60 do 90 godzin dla studentów studiów drugiego stopnia w przypadku studiów stacjonarnych oraz odpowiednio 35 i 40 godzin w przypadku studiów niestacjonarnych,
- na Wydziale Nauk Przyrodniczych od 15 do 60 godzin dla studentów studiów pierwszego stopnia i od 60 do 90 godzin dla studentów studiów drugiego stopnia (studia stacjonarne) oraz odpowiednio od 14 do 50 godzin i od 34 do 42 godzin w przypadku studiów niestacjonarnych. Ponadto na tym wydziale realizowane są studia doktoranckie, na których wymiar godzin seminarium doktoranckiego wynosi 240 dla studiów niestacjonarnych i od 240 do 360 dla studiów stacjonarnych.

[dowód: akta kontroli str.777-782, 845-955, 1055]

Ankietowani studenci w większości pozytywnie ocenili prowadzenie seminarium licencjackiego. Według 93% z nich uczestnicy seminarium byli informowani przez promotora o zasadach korzystania ze źródeł informacji oraz o sposobach cytowania tych źródeł. Ponadto w trakcie seminarium promotor mówił

studentom o zasadach ochrony własności intelektualnej (77% odpowiedzi), każdy uczestnik seminarium otrzymał od promotora spis zasad obowiązujących przy pisaniu pracy licencjackiej (73%), każdy miał obowiązek zaprezentowania planu pracy, przedmiotu i celu pracy oraz metod badawczych (92%). Większość respondentów jest także zdania, że promotor sprawdzał zarówno wstępne konspekty prac licencjackich, jak i całą pracę, gdy już była gotowa (92%) oraz jest przekonana, że promotor czytał ich pracę bardzo dokładnie (80%). 17% ankietowanych jest zdania, że promotor sprawdzał prace licencjackie dopiero wówczas, gdy były ukończone oraz że nie czytał pracy zbyt dokładnie (21%).

[dowód: akta kontroli str. 7-684]

Wewnętrzne regulacje UPH nakładały na autorów prac dyplomowych obowiązek złożenia oświadczenia, iż praca została napisana samodzielnie i nie zawiera treści uzyskanych w sposób niezgodny z obowiązującymi przepisami, a także, że przedstawiona praca dyplomowa nie była wcześniej przedmiotem procedur związanych z uzyskaniem tytułu zawodowego w szkole wyższej.

[dowód: akta kontroli str.794-795, 1003]

2.2. W roku akademickim 2011/2012 obroniono w UPH 2.060 prac dyplomowych (na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych), a w kolejnym – 1.803 prace.

[dowód: akta kontroli str. 1036-1037]

Na Uczelni nie ustanowiono limitów dotyczących liczby uczestników wszystkich rodzajów seminariów, jedynie dla pracowni dyplomowych na kierunkach eksperymentalnych ustalono maksymalną liczebność grup studenckich na poziomie od 9 do 15 osób.

[dowód: akta kontroli str. 839-842]

Rektor UPH wyjaśniła: *Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniom studentów dopuszcza się realizację zajęć w grupach powyżej 15 osób. Decyzja w tej kwestii jest konsultowana z nauczycielem akademickim koordynującym zajęcia seminaryjne, w porozumieniu z władzami wydziału.*

[dowód: akta kontroli str. 1024]

Badanie liczby prac wypromowanych przez poszczególnych nauczycieli w ciągu jednego roku akademickiego wykazało, iż większość promotorów obejmowała opieką do 25 prac. Siedmiu nauczycieli akademickich wypromowało większą liczbę prac, w tym czterech – więcej niż 40 prac. Najwyższa liczba prac obronionych, przygotowanych pod kierunkiem jednego nauczyciela akademickiego to 59 (na Wydziale Humanistycznym).

[dowód: akta kontroli str. 1037]

Rektor UPH wyjaśniła, że zapisy studentów do poszczególnych wykładów oraz objęcie przez promotora opieką liczby większej niż 25 studentów w danym roku akademickim wynika z wąskich specjalizacji promotorów, atrakcyjnej problematyki badawczej przez nich przedstawianej oraz uznania i szacunku dla osoby promotora. Odnosząc się do wypromowania więcej niż 40 prac przez czterech promotorów podała, iż poza powodami wskazanymi powyżej jest to także chęć kontynuowania tematyki zainicjowanej w trakcie studiów pierwszego stopnia u danego promotora.

[dowód: akta kontroli str. 1025-1026]

2.3. Przegląd sposobów sprawowania opieki promotorskiej przez 15 pracowników naukowo-dydaktycznych UPH, dobranych w sposób celowy spośród tych, którzy wypromowali największą liczbę prac wskazuje, że powszechnie wymaganym warunkiem koniecznym do zaakceptowania pracy dyplomowej jest wcześniejsze uzgodnienie jej tematu, struktury, bibliografii oraz omówienie stopnia szczegółowości badań. Promotorzy wymagali przedkładania kolejnych rozdziałów

(fragmentów) pracy celem ich zatwierdzenia i podkreślali, że nie przyjmują od studentów prac dostarczonych w całości. Kontakt ze swoimi seminarzystami mieli nie tylko podczas zajęć seminaryjnych, ale także w trakcie dyżurów na Uczelni, podczas spotkań indywidualnych, za pośrednictwem poczty elektronicznej oraz telefonicznej. Każdy z nich w trakcie seminariów przypominał studentom zasady dotyczące poprawnego cytowania. Niektórzy podkreślali, że uprzedzali także o konsekwencjach prawnych, wynikających z przedkładania pracy niesamodzielnej. Jeden z nauczycieli akademickich, uzasadniając rzetelność sprawowanej opieki promotorskiej, w swoich wyjaśnieniach wskazał, iż miał miejsce przypadek, kiedy student usiłował przedłożyć całą część empiryczną pracy bez uprzednich konsultacji i pokazania drogi dochodzenia do poszczególnych rozwiązań. Student ten powtarzał semestr i w sposób już prawidłowy i zgodny z oczekiwaniami promotora opracował pracę dyplomową.

[dowód: akta kontroli str. 685-734]

2.4. W celu badania samodzielności i oryginalności pracy magisterskiej oraz zapobiegania naruszeniom praw autorskich w powstających w UPH pracach, przed przyjęciem ich do obrony podlegają one sprawdzeniu przy wykorzystaniu komputerowego programu antyplagiatowego, z którego generowany jest raport podobieństwa. Program ten, wykorzystywany od 2008 r. na podstawie umów zawartych z dostawcą narzędzia, umożliwia sprawdzenie dokumentów w formie elektronicznej pod kątem ich podobieństwa do tekstów znajdujących się w zgromadzonej bazie danych oraz w zasobach internetowych. Baza danych zawierała teksty prac dyplomowych powstających w UPH, a także teksty aktów prawnych. Narzędzie to nie wykrywa samodzielnie naruszenia praw autorskich – jego zadaniem jest dostarczenie informacji o rozmiarach i źródłach zapożyczeń w taki sposób, aby promotor po analizie generowanego przez system antyplagiatowy raportu, podjął decyzję co do dalszego postępowania.

[dowód: akta kontroli str. 960-977,998-1001, 1055]

W okresie od 1 października 2011 r. do 30 września 2013 r. przebadano programem antyplagiatowym 2.410 prac magisterskich, tj. wszystkie, które zostały obronione na UPH w tym okresie. W przypadku 10% prac narzędzie wykazało nadmierny (w stosunku do norm określonych w zarządzeniu rektora) stopień zapożyczeń i w związku z tym prace te po konsultacji z promotorem zostały skierowane do poprawy, a następnie ponownie poddane procedurze antyplagiatowej.

[dowód: akta kontroli str. 800, 1022-1023]

Badanie dwóch wersji sześciu prac magisterskich, które były dwukrotnie badane przy wykorzystaniu systemu antyplagiatowego, a także odpowiednich raportów podobieństwa wykazało, iż autorzy tych prac dokonywali w drugiej wersji zmian redakcyjnych, a ich wprowadzenie nie miało znaczenia dla kwestii wskazywania autorstwa, czy prawidłowego oznaczenia zapożyczeń.

[dowód: akta kontroli str. 1102-1487]

Analiza treści oraz wygenerowanych przez system raportów dotyczących 10 prac magisterskich wybranych losowo, wypromowanych w latach akademickich 2011/2012 i 2012/2013, wykazała, iż fragmenty tekstów wskazane przez system jako nieoryginalne opatrzone były przypisami, podającymi źródła pochodzenia zapożyczeń.

[dowód: akta kontroli str. 752-756]

Badanie 15 losowo wybranych prac licencjackich wypromowanych w okresie objętym kontrolą przy wykorzystaniu systemu antyplagiatowego wykazało, iż informacje o źródle pochodzenia cytatu zostały prawidłowo oznaczone, a fragmenty

tekstów wskazane przez system jako nieoryginalne opatrzone były prawidłowo przypisami podającymi źródła pochodzenia zapożyczeń.

[dowód: akta kontroli str. 1064-1070]

Weryfikację kompletności i rzetelności dokumentów składanych wraz z pracą dyplomową (tzn. oświadczenia studenta o autorstwie, raportu generowanego przez system antyplagiatowy, karty identyfikowania znamion pracy niesamodzielnej oraz karty oceny pracy dyplomowej) powierzono pracownikom dziekanatów. Badanie 54 dobranych w sposób celowy akt studentów wykazało, że do wszystkich załączono kompletną dokumentację weryfikacji samodzielności przygotowania pracy dyplomowej. Zgodnie z § 4 ust. 1 pkt 11-15 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów¹¹ w teczках tych przechowywano m.in. jeden egzemplarz pracy dyplomowej (w wersji papierowej oraz w formie elektronicznej), recenzje pracy dyplomowej, protokół egzaminu dyplomowego, dyplom ukończenia studiów oraz suplement do dyplomu.

[dowód: akta kontroli str. 735-751,1002-1011]

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, iż występowały przypadki, kiedy opieką promotorską obejmowano więcej niż 40 prac w jednym roku akademickim, co może istotnie ograniczać możliwości sprawowania skutecznego nadzoru nad procesem powstawania prac dyplomowych.

NIK zwraca również uwagę, iż w związku z badaniem prac przy wykorzystaniu programu antyplagiatowego występowały przypadki dokonywania w kolejnych wersjach prac magisterskich zmian o charakterze wyłącznie redakcyjnym, które skutkowały „mechanicznym” obniżeniem wysokości współczynnika zapożyczeń. Dokonywanie takich zmian (wynikające zapewne z oczekiwań promotorów) jest, z punktu widzenia ochrony praw autorskich, niecelowe.

Ponadto w ocenie NIK istnieje potrzeba podjęcia działań ukierunkowanych na poprawę jakości sprawowanej opieki promotorskiej, ponieważ w opinii aż 21% ankietowanych studentów promotor nie czytał ich pracy licencjackiej zbyt dokładnie.

Na Uczelni zapewniono przestrzeganie procedur, mających na celu wykrywanie naruszeń praw autorskich.

Ocena cząstkowa

3. Działania podejmowane w przypadku stwierdzenia naruszenia praw autorskich

Opis stanu
faktycznego

3.1. Rektor UPH powołał rzeczników dyscyplinarnych: ds. studentów, ds. nauczycieli akademickich oraz ds. doktorantów. Senat UPH powołał trzy komisje dyscyplinarne: ds. studentów, ds. doktorantów oraz ds. nauczycieli akademickich. W badanym okresie miał miejsce jeden przypadek sformułowania podejrzenia o naruszenie praw autorskich. W dniu 22 lutego 2012 r. jeden z nauczycieli akademickich nie wyraził zgody na uczestniczenie w posiedzeniu komisji doktorskiej w sprawie rozprawy doktorskiej G.R., gdyż po jej przeczytaniu stwierdził on, że jest ona powtórzeniem części rozprawy naukowej R.N. Przeprowadzone postępowanie wyjaśniające nie potwierdziło przypuszczenia o możliwości popełnienia plagiatu. Przemawiały za tym wyniki pracy komisji eksperckiej, pisemne oświadczenie R.N. stwierdzające, iż nie widzi podobieństwa pomiędzy pracami oraz wyniki analizy przeprowadzonej przy wykorzystaniu programu antyplagiatowego. W dniu 26 kwietnia 2012 r. wydano postanowienie o umorzeniu postępowania dyscyplinarnego.

[dowód: akta kontroli str.762-766,978-997]

¹¹ Dz. U. Nr 201, poz. 1188.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym obszarze.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹² kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, dnia 27 lutego 2014 r.

Kontrolerzy
Karol Pokora
starszy inspektor kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach

Dyrektor
Grzegorz Walendzik

.....
Podpis

Arkadiusz Pawlik
specjalista kontroli państwowej

.....
Podpis

.....
Podpis

¹² Dz. U. z 2012 r., poz. 82 ze zm.